
Ronde 3

Martha Persoons & Annelies Van Laere
Virgo Secundair Londerzeel
Contact: mpersoons@virgosapiens.be
avanlaere@virgosapiens.be

Taalvariatie in een diverse klascontext

2022... Een les over dialecten. Het Gents, het Limburgs, het West-Vlaams. Of leerlingen de verschillen konden horen? Ja, toch wel. Of ze iemand in hun familie of vriendenkring hadden die een ander dialect sprak? Sommigen wel. Maar velen weten ook niet zo goed waarover het precies gaat. Want Vlaamse dialecten, dat spreekt niemand in hun familie of vriendenkring.

De les over dialecten moest nodig heruitgevonden worden. Taalvariatie vertelt ons zoveel over hoe taal functioneert, evolueert en identiteit geeft, dat het zonde zou zijn om

leerlingen niet meer wegwijs te maken in al die varianten. Maar in onze diverse klassen kennen heel wat leerlingen geen dialecten meer. Alhoewel...

Vilola gaf aan dat zij in het Russisch wel een dialect spreekt en daar bijzonder trots op is. En ook Aïshe koestert haar kennis van een Turks dialect en zou dat later zeker ook doorgeven aan haar kinderen. Daar zat potentieel in. We lieten leerlingen vertellen over hun eigen dialecten en op welke manier dat vorm geeft aan hun identiteit. En iedereen leerde bij van die les, waarin we niet alleen over taal leerden, maar ook over de landen en samenlevingen waarin die talen gesproken en geschreven worden.

Maar taalvariatie is natuurlijk veel breder dan dat. Als we het hebben over de diversiteit van onze leerlingen, dan hebben we het niet alleen over leerlingen met een andere moedertaal. Ook op het vlak van gender zien we steeds meer verschillen. En ook dat zorgt voor levendige debatten in een klas. Binnen onze maatschappij wordt het immers steeds moeilijker navigeren tussen welke woorden je nu het best wel of net niet gebruikt. Sommige te vermijden woorden spreken voor zich, maar over andere kan er wat meer onenigheid ontstaan. Want hoe zit het nu met die genderneutrale voornaamwoorden? En als ik met een lek zit, bel ik dan naar mijn loodgieter of loodgiester, als dat een vrouw is? Die taalveranderingen zijn voer voor interessante discussies met onze leerlingen. Welke gevoeligheden zijn er? En hoe gaan we daarmee om?

“Taalonderwijs verrijkt de interculturele vorming van een leerling. Taal is nodig om greep te krijgen op de eigen omgeving. Taal biedt ook kansen om de meertalige en veelzijdige wereld om ons heen te verbeelden en op een gastvrije wijze te ontsluiten”, schrijft het leerplan van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen ons voor. En daar biedt een les over taalvariatie een ideale aanleiding voor. Binnen het vak Nederlands richten we ons immers niet alleen op taalvaardigheid, maar ook op sociale en culturele vorming. Leerlingen ontdekken hoe een boodschap op verschillende manieren kan worden geïnterpreteerd en welke verschillende impact dit kan hebben. Taaluitingen zijn immers onlosmakelijk verbonden met cultuur, waardoor leerlingen via taal kennismaken met diverse culturen. Dit biedt hen inzicht in verschillende mens- en wereldbeelden.

Gezien de toenemende diversiteit in onze klasgroepen, is aandacht voor deze diversiteit cruciaal. Een van de kerncomponenten van het nieuwe leerplan van Katholiek Onderwijs Vlaanderen is dan ook ‘Identiteit en Diversiteit’, waarbij het leerplandoel – gebaseerd op de eindtermen – voor zich spreekt: “De leerlingen analyseren het effect van taaluitingen, taalvariëteiten en talen op identiteitsvorming en sociale omgang”. En verder: “Er is aandacht voor de eigen (thuis)taal en cultuur en die van de ander. Inzicht verwerven in taalvariatie draagt bij tot respectvol omgaan met die ander. De leerlingen staan open voor de meertalige wereld rondom hen en zien meertaligheid als een verrijking. Taal bouwt bruggen tussen mensen”.

In onze sessie op de HSN-conferentie presenteren we concreet lesmateriaal, en tonen we hoe we leerlingen het effect van taaluitingen en taalvariëteiten op identiteitsvorming en sociale interactie leren te analyseren.
